

tek, algebra, (2) relációk, függvények, (3) geometria, (4) kombinatorika, valószínűség-számítás, statisztika. Az egyes területekhez kapcsolódó mérési feladatokra számos példa található az utolsó fejezetben.

A 332 oldalas könyv második felét a 36 részfejezetre tagolódó ötödik fejezet teszi ki, amely hat kutató munkája: Csikos Csaba, Gábri Katalin, Lajos Józsefné, Makara Ágnes, Szendrei Julianna, Szitányi Judit és Zsinkó Erzsébet dolgozták ki a matematika diagnosztikus értékelésének részletes tartalmi kereteit. A fejezet fő funkciója a mérőeszközök kidolgozásának, a feladatírók munkájának megalapozása. A mérés tartalmait a három mérési dimenzió szerinti csoportosításban találjuk, áttekinthetőn, évfolyampárokra (1–2., 3–4. és 5–6.) lebontva. Ebben a fejezetben számos olyan érdekes és ötletes feladatot találunk megoldással együtt, mely a tanítás és az online mérés során hasznosítható. Terjedelem hiánya miatt ebből nem idézünk, de már csak e feladatok miatt is érdemes kézbe venni a kötetet.

A szerzők közös munkájának gyümölcseként összességében egy logikusan felépített, szemléletmódjában a nemzetközi szakirodalomban is újszerű kötet született. A szakmai lektorok Kosztolányi József és Vancsó Ödön voltak. A szerzők hang-

súlyozzák, hogy a könyv egy munkafolyamat első fázisa, a diagnosztikus mérések tapasztalatai alapján a tartalmi keretek bizonyára finomodni fognak. A kötet kifejezetten élvezetes stílusban íródott, mondanivalója letisztult. Számos színes ábrát tartalmaz, melyek segítik az áttekinthetőséget, a könnyebb megértést. A tipográfusok nagyszerű munkájának köszönhetően is öröm kézbe venni a könyvet. A *Tartalmi keretek a matematika diagnosztikus értékeléséhez* című kötetet jó szívvel ajánlom a leendő és gyakorló matematikatanárok, oktatók, tanárképzéssel, oktatásirányítással foglalkozó szakemberek figyelmébe. De a téma iránt érdeklődő szülők számára is érdekes olvasmány lehet.

Csapó Benő és Szendrei Mária (2011, szerk.): *Tartalmi keretek a matematika diagnosztikus értékeléséhez*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. http://edia.hu/sites/default/files/books/Matematika_tartalmi_keretek.pdf

Vígh-Kiss Erika Rozália

SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola
PhD-hallgató

Történelemtörténetek

László János Történelemtörténetek. Bevezetés a narratív szociálpszichológiába című munkája 2012-ben jelent meg, a kötetet angolul a Routledge jelentette meg Historical Tales and National Identity: An introduction to narrative social psychology címen 2014-ben. A könyv a szerző narratív pszichológia területén folytatott eddigi munkásságának összefoglalója, mely betekintést nyújt a téma elméleti hátterébe, alkalmazási lehetőségeibe és hazai eredményeibe.

A monográfia két, egymástól jól elkülöníthető szerkezeti egységre tagolódik. Az első, teoretikus rész a narratív szociálpszichológia elméletéről szól. Emellett a tudományterület kutatási tárgyát képező jelenség, az identitás fogal-

mának értelmezésére, azon belül a kötet fókuszában álló nemzeti identitás bemutatására vállalkozik.

Az első egység fejezetei a témában járatosan olvasó számára is lehetővé teszik, hogy megismerje a narratív pszichológia elmé-

leti alapjait és szerepét az identitáskutatásban. A narratív pszichológia a nyelvészet eredményeire alapozva az elbeszélések vagy más néven narratívumok elemzésére fókuszál. Ezek vizsgálata fontos szerepet tölt be az identitáskutatásban, mert mind az egyének, mind a csoportok ezekben a történetekben próbálnak értelmet tulajdonítani a megélt eseményeknek. Ez történet tudatosan is (ld. nemzeti történelem tudatos formálása) vagy implicit módon (ld. az egyén történelemértelmezése), ugyanakkor ezek a különböző típusú értelmezések nem elszigeteltek, hanem kölcsönösen hatnak egymásra.

Az identitás nehezen megragadható, folytonos változásban lévő, sokarcú jelenség, így az egyén csoportidentitásának feltérképezésére vállalkozó kutatásoknak számos nehézséggel kell számolniuk. Míg a legtöbb identitáskutatásra vállalkozó munka az egyéni identitáskonstrukcióra fókuszál, addig a narratív pszichológia a csoport szemzőgéből vizsgálja a jelenséget: a kollektív emlékezet részét képező, az identitást formáló narratívum elemzésén keresztül igyekeznek feltárni, hogy a szocializáció során a csoport a közös elbeszéléseken keresztül milyen információkat, mintázatokat közvetít a csoportról, és ezzel hogyan járul hozzá az egyén identitásának konstrukciójához.

A narratívumban megjelenő mintázatok feltárásával tehát azonosítható, hogy a csoport

miként értelmezi és értékeli múltját, és így milyen értelmezést közvetít arról a tagoknak. Az elbeszélésekben vizsgált egyik ilyen mintázat az ágencia, vagyis az, hogy a szereplők mennyire hatékony, aktív cselekvőként jelennek meg. Elemzés tárgyát képezik a szövegekben megjelenő csoportok értékelésére használt nyelvi eszközök is. A csoportokkal kapcsolatban megjelenő attribúciókból, érzelmi reakciókból és értékelő kijelentésekből a kutatók következtetni tudnak a csoportok iránt tanúsított attitűdökre. Az elbeszélő kognitív állapotának és narratív perspektívájának elemzése is hasznos információkkal szolgálhat arról, miként viszonyul a csoport az eseményekhez és annak milyen értelmezését közvetíti. Gyakran vizsgált további mintázatok az olvasóból kiváltott pozitív (pl. empátia, szimpátia) vagy negatív (pl. büntudat, szegény, harag) érzések.

A könyv második része azokat a kutatásokat foglalja össze, melyek az ismert elméleti háttérrel alapszanak, és a szerző, valamint munkatársai közös eredményeit összegzik. Az első bemutatott kutatás a kanonizált narratívumban (általános és középiskolai történelem tankönyvek) és a kommunikatív emlékezetben megjelenő elbeszélésekben (az egyének által ismert és felidézett narratívumokban) megjelenő mintázatok feltárására irányult. Habár különbségek mutatkoznak a hivatalos és a személyes narratívumok között, a szerző

Az első bemutatott kutatás a kanonizált narratívumban (általános és középiskolai történelem tankönyvek) és a kommunikatív emlékezetben megjelenő elbeszélésekben (az egyének által ismert és felidézett narratívumokban) megjelenő mintázatok feltárására irányult. Habár különbségek mutatkoznak a hivatalos és a személyes narratívumok között, a szerző és munkatársai hangsúlyozzák, hogy az elbeszélések kevésbé hatékony cselekvőként ábrázolják a magyarokat, ez alól csak a tatárjárás és a török megszállás tűnik kivételnek. A narratíva tehát azt az üzenetet közvetíti, hogy a magyarok inkább passzív elszenvedői voltak az eseményeknek, nem aktív alakítói.

---

tás a kanonizált narratívumban (általános és középiskolai történelem tankönyvek) és a kommunikatív emlékezetben megjelenő elbeszélésekben (az egyének által ismert és felidézett narratívumokban) megjelenő mintázatok feltárására irányult. Habár különbségek mutatkoznak a hivatalos és a személyes narratívumok között, a szerző

és munkatársai hangsúlyozzák, hogy az elbeszélések kevésbé hatékony cselekvőként ábrázolják a magyarokat, ez alól csak a tatárjárás és a török megszállás tűnik kivételnek. A narratíva tehát azt az üzenetet közvetíti, hogy a magyarok inkább passzív elszenvetői voltak az eseményeknek, nem aktív alakítói. A csoportok értékelése a várakozásoknak megfelelően alakult: a magyarok pozitívabb színben tűnnek fel ezekben az elbeszélésekkel. A mentális állapotok esetében is hasonló eredményt kaptak: a pozitív mentális állapotok gyakrabban kapcsolódnak a szövegekben a magyar szereplőkhöz, mint más nemzetek képviselőihez. Az érzelmek esetében a magyaroknak leggyakrabban tulajdonított érzések a félelem, a remény és a lelkesedés.

Egy másik vizsgálatban a kanonizált és az egyéni narratívum között elhelyezkedő történelmi regények mintázatait vizsgálták. Ezek a regények azért töltenek be speciális szerepet, mert a szerző egyéni történelemértelmezését tartalmazzák és közvetítik, ami így részben kanonizálttá vált, ugyanakkor magát a kánont is formálja. Az eredmények szerint a regényekben a csalódottság, az elkeseredettség, a bánat és a fájdalom jelenik meg jellemző érzésként a magyarokkal kapcsolatban. A nemzet bemutatása nem egységes a regényekben: megjelennek a különböző frakciók, érdekcsoportok, akik konfliktusban állnak egymással. E csoportok közül az írók egyet általában példaként állítanak, míg a többitől negatív képet festenek. Így ezek a csoportok válnak a pozitív színben feltüntetett csoport ellenpéldájává.

A bemutatott kutatások segítségével a kutatók feltárták a kanonizált és az ezekből származó egyéni interpretációkból létrejött narratívumok jellemzőit, így a következő lépésként a szerző és kollégái az elbeszélések hatását kezdték el vizsgálni. Az eredmények szerint a magyarokat bemutató rövid elbeszélésrészletek a résztvevők bevallása alapján lelkesedést, csalódottságot és bánatot váltottak ki bennük, függetlenül attól, hogy a magyarokat áldozatként vagy elnyomóként mutatták

be. A kísérletek eredményei tehát megerősítették, hogy a szövegekben a magyar történelemmel kapcsolatban megjelenő érzéseket (a történelmi pályaérzéseket) – melyeket a korábbi vizsgálatokban feltártak – a résztvevők a nemzeti narratívumból átvették, birtokolták, és azok a magyarság szerepének értékelésekor aktiválódtak.

A narratívumok által közvetített számos történés közül a traumatikus események interpretálása is érdekes információkkal szolgálhat a csoport által közvetített identitás jellemzőiről. A trianoni békeszerződés a magyar történelem olyan eseményének tekinthető, amit az ország lakói kollektív traumaként éltek meg. A szerző végigtekinti a 20. századi magyar történelem főbb korszakait, és az ezekből származó, a trianoni békeszerződéssel foglalkozó narratívumok közös jellemzőit megvizsgálva igyekszik megállapításokat megfogalmazni az egyes korszakokra vonatkozóan. Az eredmények szerint a magyarság nem indult meg a trauma feldolgozásának útján: az 1930-as, 1940-es évek revizionista törekvései rányomták bélyegüket a közbeszédre. A tankönyvek és újságok erős érzelmi töltet kíséretében foglalkoztak a kérdéssel, és a nemzetet a körülmények szenvedő alanyaként ábrázolták. Habár az 1950-es évek elkülönül a szocialista időszak többi évtizedétől, a korszak mégis egységesnek tűnik abban a tekintetben, hogy a narratívában háttérbe szorul a trianoni békediktátum. A téma szinte tabuvá vált, így a veszteség feldolgozása sem indulhatott meg. A rendszerváltást követően nagyobb hangsúlyt kapott a tankönyvekben és publicisztikákban az esemény, a diskurzus a két háború közötti korszakhoz hasonló, azonban megjelentek az első kritikus hangok is, amelyek a magyar felelősséget is hangsúlyozzák. A szerző kiemeli, hogy a veszteség feldolgozása tehát még nem kezdődött meg a majd' 50 évnyi tabusítás után, az elkövetkezendő évtizedekben kerülhet sor erre.

A bemutatott kötetben összegzett, a szerző és munkatársai által végzett kutatások értékes, az identitáskutatásban hasznosítható információkkal szolgálnak a nem-

zeti identitás formálásában fontos szerepet betöltő narratívumokról. A monográfia egy olyan nemzet képét tárja elénk, amely nem dolgozta fel a múlt kudarcait és veszteségeit, a negatív eseményeket fenyegetésként éli meg, és védekezésként narratívájában a szerencsétlen körülmények, valamint a külső elnyomók áldozataként mutatja be önmagát. A múlt feldolgozatlanságára utal az is, hogy bár majdnem egy évszázad telt el a trianoni békeszerződés óta, a magyar narratíva nem tudott megküzdeni a tragédiával és feldolgozni a veszteségeket. Ugyanakkor az is fontos, hogy a narratívát az aktuális politikai-közéleti légkör is befolyásolja.

Kutatóknak, tanároknak és érdeklődőknek egyaránt ajánlom a könyvet. A kutatók számára naprakész szakirodalmi összefoglalóval szolgál a monográfia, egy olyan megközelítést mutat be, amely más mód-

szerekkel kombinálva a társadalomtudósok számára értékes információkat kínálhat a továbbiakban a nemzeti identitásról. A tanárok számára elsősorban a kötet által közvetített szemléletmód lehet hasznos, mely segít tudatosítani a saját szerepüket az identitásformálásban. Ezen kívül ajánlom minden érdeklődőnek, aki a magyar „néplélekről” szeretne tudományos igényű összefoglalót olvasni.

László János (2012): *Történelemtörténetek. Bevezetés a narratív szociálpszichológiába.* Akadémiai Kiadó, Budapest.

Dancs Katinka

SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola,
PhD-hallgató

A filozófia modern értelemkeresése és műveltségterületekbe integrált oktatása

Michael Hampe Die Lehren der Philosophie (A filozófia tanításai) címmel megjelent könyvének már a címe is sokszínű jelentéstartalommal bír. Fő kifejezése, a „Lehre” egyszerre jelent tant, mércét, tanulságot, tanítást, tanoncságot, vagyis a tanulás útját. Akármelyik jelentést is választjuk a könyv vezérfonalának, mindegyik értelmezésnek megfelel. Tanulás abban az értelemben, hogy keresi, mi a célja, lényege a filozófiának, majd mikor megtalálja a direkt nevelői attitűdben és be is bizonyítja azt, akkor egy tanulási folyamat végére is ér könyvében.

A szerző véleménye szerint a filozófiának nem jóról és rosszról kellene szólnia, még kevésbé fogalomrendszerek vitáiról és vélemények vég nélküli ütköztetéséről, hanem egyéni élettapasztalatok és reflexiók vizsgálatáról, melyek a nevelés nemes eszménye körül forognak. Mi történe a világban, ha nem lenne filo-

zófia? A szerző könyve erre a kérdésre is megpróbál válaszolni: filozófia nélkül filozófiai reflexió sem létezne, hiányozna a nevelés köré csoportosuló élettapasztalatok filozófiai vizsgálata is.

A kötet kijelent, elbeszél és nevel a filozófia kontextusában: műfajilag bevezetés, kritika és utópia egyben. A kapcsolat filo-